

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ [CURRENT ISSUES IN COGNITIVE LINGUISTICS]

УДК 811.134.2'42

Стаття надійшла до редакції [Article received] – 20.11.2023 р.

Фінансування [Financing] – самофінансування [self-financing]

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism] – 21.11.2023 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text] – 99.26 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2024.45.09>

ОБРАЗНИЙ КОМПОНЕНТ КОНЦЕПТУ «ALGARROBO» В АРГЕНТИНСЬКОМУ ФОЛЬКЛОРІ

Ірина Анатоліївна Ломакіна (м. Київ, Україна)

lomakinairi@gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов

Воєнно-дипломатична академія імені Євгенія Березняка

(Міністерство оборони України)

04119, м. Київ, вул. Мельникова, 81

Концепт **algarrobo** в аргентинському фольклорі – це ментальна структура, що відображає розуміння реальності. Він впливає на спосіб, яким сприймається навколишній світ і сприяє взаємодії з цим навколишнім світом. В статті з'ясовується роль образного компоненту концепту **algarrobo** у формуванні мовної картини світу аргентинців через фольклор, вивчається, за допомогою яких інтерпретацій відбувається цей вплив, досліджено, як мова і концепт **algarrobo** взаємопов'язані.

У когнітивному просторі кожної країни є рослини – символи батьківщини. Вони символізують її красу, слугують оберегами в негараздах, захищають, дають здоров'я, сили і натхнення, тішать у розлуці. Таким є ріжкове дерево (**algarrobo**) в аргентинському фольклорі. Концепт **algarrobo** посідає чільне місце в аргентинській когнітивно-мовній картині світу, бо він є універсальною національною і духовною когнітивною одиницею.

Вживання концепту **algarrobo** надає дискурсу певної когнітивної забарвленості, а саме передає такі образи як: сум за батьківщиною, символ рідної місцевості, «мій дім», «моє подвір'я», «моя мала батьківщина», «моя місцевість, де ростуть ці дерева», означення національної ідентифікації. Як символ рідної місцини **algarrobo** викликає образи щастя, радості, задоволення, внутрішнього тепла. Крім того **algarrobo** є позначкою певних подій на батьківщині. Також у мовній картині світу

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Figurative Component of the "Algarrobo" Concept in Argentine Folklore (in Ukrainian) [Obraznyj komponent konceptu «algarrobo» v argentyns'komu fol'klori]

© Lomakina I. A. [Lomakyna I. A.], lomakinairi@gmail.com

аргентинського фольклору концепту *algarrobo* притаманні антропоморфні риси. «Дерево – людина». Дерево може відчувати все, що відчуває людина, робити людські рухи. Використання епітетів пов'язаних з віком *añoso*, *añejo*, *viejo* свідчить про те, що образ концепту *algarrobo* має стійкий символічний відповідник: асоціативно з людиною можна говорити про старість, мудрість, досвідченість і пам'ять.

Ключові слова: концепт, образний компонент, когнітивний образ, когнітивний простір, мовна картина світу, символи батьківщини, аргентинський фольклор.

FIGURATIVE COMPONENT OF THE "ALGARROBO" CONCEPT IN ARGENTINE FOLKLORE

Irina A. Lomakina (Kyiv, Ukraine)

lomakinairi@gmail.com

PhD (Philology), associate professor Department of Foreign Languages

Evgeniy Bereznyak Military-Diplomatic Academy

(Ministry of Defence of Ukraine)

81 Melnikova str., Kyiv, Ukraine, 04119

The concept of *algarrobo* in Argentine folklore is a mental structure that reflects an understanding of reality. It affects the way in which the surrounding world is perceived and facilitates interaction with this surrounding world. The article clarifies the role of the figurative component of the concept of *algarrobo* in the formation of the linguistic picture of the world of Argentines through folklore, studies the interpretations through which this influence takes place, investigates how language and the concept of *algarrobo* interact and are interconnected.

In the cognitive space of every country there are plants which are symbols of the homeland. They symbolize her beauty, serve as talismans in times of trouble, protect, give health, strength and inspiration, comfort during being in other lands. Such is the carob tree (*algarrobo*) in Argentine folklore. The *algarrobo* concept occupies a prominent place in the Argentine cognitive-linguistic picture of the world, because it is a universal national and spiritual cognitive unit.

The use of the *algarrobo* concept gives the discourse a certain cognitive coloring, namely, it conveys such images as: homesickness, a symbol of the native area, "my home", "my yard", "my little homeland", "my area where these trees grow", definition of national identification. As a symbol of the native place, *algarrobo* evokes images of happiness, joy, satisfaction, inner warmth. In addition, *algarrobo* is a sign of certain events in the homeland. Also, in the language picture of the world of Argentine folklore, the *algarrobo* concept has inherent anthropomorphic features. "A tree is a person." A tree can feel everything that a person feels, make human movements. The use of age-related epithets *añoso*, *añejo*, *viejo* indicates that the image of the *algarrobo* concept has a stable symbolic counterpart: associatively with a person, one can talk about old age, wisdom, experience and memory.

Key words: concept, figurative component, cognitive image, cognitive space, language picture of the world, symbols of the homeland, Argentine folklore.

(Актуальні питання когнітивної лінгвістики [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Образний компонент концепту «*algarrobo*» в аргентинському фольклорі (Українською) [Obraznyj komponent

konceptu «*algarrobo*» v argentyns'komu fol'klori]

© Ломакіна І. А. [Lomakyna I. A.], lomakinairi@gmail.com

На початку третього тисячоліття **актуальним** є вивчення концептів у когнітивній лінгвістиці. Концепт – це ключова ідея, яка виражає спосіб, яким мова відображає та структурує наше розуміння світу. Когнітивна лінгвістика вивчає, як мовні компоненти, такі як слова, фрази та синтаксис, пов'язані з когнітивними процесами, такими як сприйняття, мислення, пам'ять і концептуалізація.

В свою чергу концепти в когнітивній лінгвістиці визначаються як ментальні структури, які відображають наше розуміння реальності. Вони можуть бути абстрактними (наприклад, концепт "простір") або конкретними (наприклад, концепт "верба"). Вивчення концептів допомагає розуміти, як мова впливає на спосіб, яким ми сприймаємо навколишній світ і взаємодіємо з ним. **Наукова новизна** дослідження полягає в з'ясуванні ролі образного компоненту концепту *algarrobo* у формуванні мовної картини світу аргентинців через фольклор.

Один із важливих аспектів когнітивної лінгвістики – це ідея, що мова і концепти взаємодіють і взаємопов'язані. Концепти визначають, як ми сприймаємо світ, і впливають на те, як ми виражаємо свої думки та ідеї мовою. Мова створює можливість виразити і передати наші концепти, і в той же час мовна структура може впливати на формування і розвиток концептів в нашому розумінні світу.

Метою дослідження є визначення, як саме образний компонент концепту *algarrobo* впливає на розуміння світу носіями мови, і зокрема, за допомогою яких інтерпретацій відбувається цей вплив. **Об'єктом** дослідження обрано концепт *algarrobo*, тому що він посідає чільне місце в аргентинській когнітивно-мовній картині світу, бо він є універсальною національною і духовною когнітивною одиницею. **Предметом** дослідження є когнітивна забарвленість, яку надає дискурсу вживання концепту *algarrobo*, виходячи з його характеристик, а також природа генерування нових значень під час формування мовної картини світу.

Будь-який концепт містить у собі базові компоненти, а саме образ, інформаційний зміст та інтерпретаційне поле, яке, в свою чергу поділяється на кілька зон: енциклопедична, утилітарна, регулятивна, соціально-культура пареміологічна та інші [1, с. 61].

Лінгвокультурна цінність концепту – знання, образи й асоціації, що нашаровуються на поняття через знаковий код мови і є глибоко інтеріоризованими в кожній мовленнєвої особистості. Концепт входить в оцінний кодекс тієї чи іншої лінгвістичної культури на відміну від поняття, яке стає лише тоді концептом, коли воно валоризується [2].

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Figurative Component of the "Algarrobo" Concept in Argentine Folklore (in Ukrainian) [Obraznyj komponent konceptu «algarrobo» v argentynts'komu fol'klori]

© Lomakina I. A. [Lomakyna I. A.], lomakinairi@gmail.com

У когнітивному просторі кожної країни є рослини – символи батьківщини. Вони символізують її красу, слугують оберегами в негараздах, захищають, дають здоров'я, сили і натхнення, тішать у розлуці. Такими для України є калина, верба, дуб, тополя, барвінок, чорнобrivці. В аргентинській народній творчості зустрічаємо такі рослини, як *algarrobo*, *tuna*, *mistol*, *tala*, *chalchal*. *Algarrobo* зустрічаємо у чисельних фольклорних творах. Це ріжкове дерево, цареградський стручок, солодкий ріжок – рослина з родини бобові з великим ареалом розповсюдженості на Європейському і Американському континентах. Дерево має висоту до 10 метрів і широку крону, вічнозелене перисте щільне листя і дрібні квітки, зібрані в суцвіття. Боби коричневого кольору мають довжину близько 10-25 см. Крім насіння, вони містять соковитий, солодкий м'якуш, який містить близько 50 % цукру. Порошок зі засушеного стручка ріжкового дерева називається *кероб*. В Україні продають чай з керобу. Для давніх цивілізацій ця рослина символізувала поживність та колективну пам'ять [3, р. 190].

В аргентинському фольклорі когнітивним образом в структурі концепту *algarrobo*, тісно пов'язаним з історією рослини, є сум за батьківщиною. Коли людина на чужині, вона уявляє собі ці дерева, їх свіжість:

Frescor de algarrobales

Sombrita de los aleros

Si habré escuchado de siesta

Esos viejos vidaleros “Añorando” [4].

Образ концепту *algarrobo* охоплює інформаційне поле «батьківщина», «символ рідної місцевості», стає означенням національної ідентифікації:

Sureño en el norte

norteño en el sur

pa' mi el algarrobo

es igual que el ombú. “Del algarrobo al ombú” / “Chacarera de algarrobo” [4]

Якщо в попередньому прикладі бачимо ідентифікацію на рівні країни, в наступному інформаційне поле втілює значення «мій дім», «моя оселя», «моє подвір'я», «моя мала батьківщина», «моя місцевість, де ростуть ці дерева»:

Dentro de mi rancho, colgao a un horcón,

tengo un violín, tengo un violín...

Es de algarrobo, también de mistol,

hecho por mi, hecho por mi “Chacarera del rancho” [4].

De los montes de algarrobo,

(Актуальні питання когнітивної лінгвістики [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Образний компонент концепту «algarrobo» в аргентинському фольклорі (Українською) [Obraznyj komponent konceptu «algarrobo» v argentyns'komu fol'klori]

© Ломакіна І. А. [Lomakyna I. A.], lomakinairi@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

*Me cohíba hasta las fiestas,
Cantando coplas que adoro,
Del palo hasta la caleta. “Vengo de los montes” [4].*

У мовній картині світу аргентинського фольклору концепту *algarrobo* притаманні антропоморфні риси. «Дерево – людина». Дерево може плакати, коли йому боляче, обіймати гілками-руками, сумувати і радіти:

*Las vainas del algarrobo
doradas lo están llorando
y se humedece de sal
el polvo del viento blanco. “Vidala para don Sanca” [4]*

На глибинну концептуалізацію *algarrobo* на аргентинському фольклорному ґрунті вказують чисельні епітети. Часте використання епітетів пов'язаних з віком *añoso*, *añejo*, *viejo* свідчить про те, що образ концепту *algarrobo* має стійкий символічний відповідник: асоціативно з людиною можна говорити про старість, мудрість, досвідченість і пам'ять:

*Bajo un añoso algarrobo
Cortaba el aire un pañuelo,
Bailando una vieja zamba
Yo le entregaba mis sueños. “Perfume de carnaval” [4].
Añejo algarrobo blanco
Hoy ya te quieres marchar
Tus ramas se han vuelto piedra
Tus gajos no aguantan mas “Mi viejo algarrobo blanco” [4].
Chinita, mi algarrobera
Quiero cubrirte como la sombra
Añosa de un algarrobo
Patay y aloja carnavalera. “Sin algarrobo y sin zamba” [5].
No me dejes partir, viejo algarrobo...
Levanta un cerco con tu sombra buena,
Átame a la raíz de tu silencio
Donde se torna pájaro la pena. “No me dejes partir, algarrobo” [5].*

Символізуючи рідну місцину *algarrobo* викликає образи щастя, радості, задоволення, внутрішнього тепла:

*Algarrobo algarrobal
Que gusto me dan tus ramas*

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Figurative Component of the "Algarrobo" Concept in Argentine Folklore (in Ukrainian) [Obraznyj komponent konceptu «algarrobo» v argentyns'komu fol'klori]

© Lomakina I. A. [Lomakyna I. A.], lomakinairi@gmail.com

Cuando empiezan a brotar.

Cuando empiezan a brotar

Señal que viene llegando

el tiempo del carnaval. “*Algarrobo algarrobal*” [5].

Дерево стає позначкою певних подій на батьківщині: коли з’являється листя, це означає, що наближається час карнавалу. Також інформативне поле концепту може включати значення «дерево – місце щасливої зустрічі»:

En la isla te hallaré

zamba junto al fogón

cerca del algarrobo que le hace sombra

a mi corazón. “*La marrupeña*” [5].

З картиною світу багатьох інших мов співпадає сприйняття «відпочивати під деревом», «насолоджуватися тінню в спеку»:

Bajo de un algarrobo

y sobre un catre de tiento

miro panza pa’riba

meta chupar vino fresco. “*A Santa María esta zamba*” [5].

Певні властивості світу рослини відкрили можливості використовувати схему «я – algarrobo», щоб асоціювати себе з батьківщиною, ідентифікуватися як частина цілого:

Soy un pedazo de arcilla

De algarrobo sanjuanino

Traigo tierra de caminos

Salpicada con arcilla “*Tonada de algarrobo*” [5].

«Дерево – матір» – цей приклад відображає всі попередні аспекти мовної картини світу, пов’язаної з концептом *algarrobo*. Гілки дерева порівнюються з ніжними руками матері:

Cuando te nombro dulce madre mia

Veo tus brazos manitos de algarrobo

Acariciando mi infancia tiempo de oro

Y dios se agranda en toda su ternura

Al recordarte mama tierna dulzura “*Mi vieja rosa*” [5].

Розлука з батьківщиною образно передається у фольклорі віддаленням від дерева, часто прощання відбувається під ним:

Mañana cuando me vaya pa'l cañaveral

juntito a aquel algarrobo

mi triste adiós t'hei de dar.

Llorando. "Vidala del cañaveral" [5].

Ya el jilguero se alejó

de aquel frondoso algarrobo

y hasta la mata de jobo

nos da muestras de dolor "La Sitiera" [5].

В аргентинському фольклорі зустрічаємо похідні концепти від *algarrobo*, що належать до того ж самого інформаційного поля. *Algarroba* – керб, харчовий продукт, що виготовляється з ріжкового дерева.

Tienen sus coplas doradas

la algarroba y el Chañar

hagamos para la chaya

arrope aloja y patay. "Vidala carnavalera" [5].

Algarroba mi alma,

tu recuerdo llenito de añapa.

Resplandor de zamba,

vuelve con la tarde. "Resplandor de zamba" [5].

Якщо саме дерево – це образ батьківщини, то його продукт – це образ того шматочка батьківщини, що можна взяти з собою:

Cuando me vine del norte 'traiba' alforjas todas llenas

De algarroba y alfeñique, peperina y yerba buena "La ene ene" [5].

¡Ahijuna con mi Santiago:

no hay tierra como la mía!

Arrope de algarroba,

patay, mistol y quesito 'i cabra

y una tinaja llena de aloja

para la paisanada. "La algarrobera" [5].

Son mil referencias

la miel y la arena

un patio y una algarroba

y vidala de luna llena "Borrando fronteras" [5].

Algarrobal – гай де ростуть ріжкові дерева *algarrobo*. Зазвичай викликає асоціації, що пов'язані з Великою Батьківщиною, і висловлює сильні і глибокі почуття до Матері-Землі:

La tierra madre pinta el alma

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Figurative Component of the "Algarrobo" Concept in Argentine Folklore (in Ukrainian) [Obraznyj komponent konceptu «algarrobo» v argentyns'komu fol'klori]

© Lomakina I. A. [Lomakyna I. A.], lomakinairi@gmail.com

*De suave color,**Y con los años va dejando**Paisajes de amor.**Soy santiagueño quemadito**Por ese calor**Algarrobal y sentimiento**En mi corazón. “Algarrobal y sentimiento” [5].**Chango engrillao de coplas**Algarrobal de sueños**Misterio de los montes**Corazón santiagueño. “Corazón santiagueño” [5].**Se balancean las ramas que están en el algarrobal**Vuelan las vainas doradas el árbol se vuelve pan**Se está acunando la infancia se va endulzando el cantar**Con la armonía sagrada de la canción maternal**El árbol guarda la esencia del movimiento inicial. “Soy santiagueño, soy chacarera” [5].*

Останній приклад допомагає уявити мовну картину світу аргентинця для концепту *algarrobo*:

*Колишуться гілки в гаю з альгаробо.**Злітають золоті стручки, і дерево стає хлібом.**Воно заколисує дитинство і робить ніжнішим голос.**Священною гармонією материнської пісні**Дерево зберігає сутність першого руху.*

Висновки. Концепти відображають національно-культурну специфіку народів та представляють собою одиниці пізнання та інформаційної структури, яка відображає людський досвід. Концепт *algarrobo* посідає чільне місце в аргентинській когнітивно-мовній картині світу. Уявлення, що містяться в ньому, мають екзистенційне значення для окремої людини і для нації загалом. Концепт *algarrobo* – національна, духовна, універсальна когнітивна одиниця.

Когнітивні образи в структурі концепту: сум за батьківщиною, символ рідної місцевості, «мій дім», «моя оселя», «моє подвір'я», «моя мала батьківщина», «моя місцевість, де ростуть ці дерева», означення національної ідентифікації. Як символ рідної місцини *algarrobo* викликає образи щастя, радості, задоволення, внутрішнього тепла. Часто *algarrobo* є позначкою певних подій на батьківщині.

У мовній картині світу аргентинського фольклору концепту *algarrobo*

(Актуальні питання когнітивної лінгвістики [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Образний компонент концепту «algarrobo» в аргентинському фольклорі (Українською) [Obraznyj komponent konceptu «algarrobo» v argentyns'komu fol'klori]

© Ломакіна І. А. [Lomakyna I. A.], lomakinairi@gmail.com

притаманні антропоморфні риси. «Дерево – людина». Дерево може відчувати все, що відчуває людина, робити людські рухи: обіймати і танцювати. Використання епітетів пов'язаних з віком *añoso*, *añejo*, *viejo* свідчить про те, що образ концепту *algarrobo* має стійкий символічний відповідник: асоціативно з людиною можна говорити про старість, мудрість, досвідченість і пам'ять.

Певні властивості світу рослини відкрили можливості використовувати схему «я – *algarrobo*», щоб асоціювати себе з батьківщиною, ідентифікуватися як частина цілого. Образ «дерево – матір» відображає всі звзначені аспекти мовної картини світу, пов'язаної з концептом *algarrobo*.

В аргентинському фольклорі зустрічаємо похідні концепти від *algarrobo*, що належать до того ж самого інформаційного поля – це *algarroba* і *algarrobal*.

Перспективним вважаємо подальше вивчення образного компоненту концепту ДЕРЕВО в межах фольклору з метою виявити відображення мовною моделлю світу аргентинців цього фрагмента дійсності. Треба відмітити, що фольклор не тільки відображає когнітивну картину світу носіїв мови, але й генерує нові значення. Тому перелік когнітивних образів окремих концептів, зокрема *algarrobo* завжди буде неповним.

Література:

1. Джеріх О. С. «Концепт» у сучасній когнітивній лінгвістиці та лінгвокультурології: поняття та структура *Типологія мовних значень у діяхронічному та зіставному аспектах* 35–36 (Вінниця, 2018): 61-69.
2. Приходько, А. М. *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики* (Запоріжжя: Прем'єр, 2008), 332.
3. Cairati E. Historia cultural del algarrobo, desde la cuenca del Mediterráneo hasta la Costa Norte de Perú. *Otras Modernidades* 10–11 (Universidad de Milano, 2013): 186-204.
4. <https://acordes.lacuerda.net/busca.php?exp=algarrobo&canc=0&ord=0&ini=0>
5. <https://www.cancioneros.com/letras/buscar.php?CT=algarrobo&x=11&y=16>

References:

1. Dzherih O. S. «Koncept» u suchasnij kognitivnij lingvistici ta lingvokul'turologii: ponjattja ta struktura *Tipologija movnih znachen' u diahronichnomu ta zistavnomu aspektah* 35–36 (Vinnicja, 2018): 61-69.
2. Prihod'ko, A. M. *Koncepti i konceptosistemi v kognitivno-diskursivnij paradigmi lingvistiki* (Zaporizhzhja: Prem'er, 2008), 332.
3. Cairati E. Historia cultural del algarrobo, desde la cuenca del Mediterráneo hasta la Costa Norte de Perú. *Otras Modernidades* 10–11 (Universidad de Milano, 2013): 186-204.
4. <https://acordes.lacuerda.net/busca.php?exp=algarrobo&canc=0&ord=0&ini=0>
5. <https://www.cancioneros.com/letras/buscar.php?CT=algarrobo&x=11&y=16>

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Figurative Component of the "Algarrobo" Concept in Argentine Folklore (in Ukrainian) [Образний компонент концепту «algarrobo» в аргентинському фольклорі]

© Lomakina I. A. [Lomakyna I. A.], lomakinairi@gmail.com